

Nr 219.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för uppförande av vissa byggnader vid fångkolonien vid Singeshult; given Stockholms slott den 18 mars 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Birger Ekeberg.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 18 mars 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Departementschefen, statsrådet Ekeberg anförde:

I den skrivelse av den 24 augusti 1920, däri fångvårdsstyrelsen framlade förslag rörande de anslag, som borde för fångvårdsändamål äskas av 1921 års riksdag, hemställde styrelsen bland annat om anslag för uppförande vid fångkolonien vid Singeshult av en ny logements-

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 186 häft. (Nr 219.)

byggnad och ett hus för uppsyningsmannen vid anstalten samt att kostnaderna för arbetenas utförande måtte få förskotteras från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll för att sedermera ersättas av inkomsterna från jordbruket och blivande köpeskillingar vid försäljning av hemmanslotter, vilka ifrågasatts skola framdeles avstyckas från koloniens nuvarande område. Redan vid anmälan i statsrådet den 7 januari 1921 av de frågor, som tillhörde regleringen för år 1922 av riksstatsens andra huvudtitel, gjorde jag erinran om styrelsens berörda framställning (sid. 71). Enär emellertid det betänkande rörande löneförhållanden m. m. vid fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten, som införväntades från 1902 års löneregleringskommitté, kunde antagas skola upptaga förslag rörande omläggning av de för närvarande till fångvården utgående anslag, uttalade jag, med hänsyn till fångvårdsstyrelsens hemställan om berörda byggnadsanslags förskotterande från nuvarande förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, såsom lämpligt, att prövningen av ärendet finge anstå för att sedermera upptagas i anslutning till behandlingen av nämnda kommittéförslag.

Sedan Kungl. Maj:t förut denna dag beslutat till riksdagen avlåta proposition angående reglering av löneförhållanden m. m. vid fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten, får jag nu till förnyad behandling upptaga förevarande fråga rörande bostadsbyggnader vid Singeshult.

Innan jag närmare redogör för fångvårdsstyrelsens framställning i ämnet, vill jag — utöver vad därutiunan anförts i ovan omnämnda statsverksproposition i inledningen till frågan om anslag till fångvården (sid. 58 och 59) — nämna några ord om planen för verksamheten vid kolonien.

Ang. verksamheten vid Singeshult.

Antalet fångar i kolonien, som tillsvidare skulle i administrativt och ekonomiskt hänseende räknas såsom filial under centralfängelset å Härlanda, har ansetts böra uppgå till 20, högst 30. Fångarna skulle under mera fria former, skilda från det vanliga fängelsetvånget, i huvudsak sysselsättas med jordbruksarbeten, väganläggningar och skogsodling. Vid Singeshult äro belägna omfattande myr- och mossmarker, vilka i huvudsaklig del disponeras av Kronobergs läns skogsallmäningsstyrelse och skogssällskapet i Göteborg. Med dessa institutioner har träffats uppgörelse om fångars användande för att bringa omnämnda marker under kultur eller i skogbärande skick. För det arbete fångarna utföra utgår ersättning till fångvården enligt fastställda grunder, avseende jämväl gottgörelse för de arbetspremier, som tilldelas fångarna för av dem åt nämnda institutioner utfört arbete.

Till en början begagnade man sig för bostadsändamål av de lägenheter, som nämnda styrelse och sällskap avgiftsfritt hade att ställa till fångvårdens disposition. För lägenheternas iståndsättande beviljade Kungl. Maj:t den 3 maj 1918 medel, vilka dock vid fångvårdens avflyttning skulle ersättas av ägarna i den mån kostnaderna vore att anse såsom nödiga och nyttiga. För att oberoende av andra kunna utföra de anläggningar, som med hänsyn till den ökade jordbruksdriften prövades behövliga till kompletterande av redan förefintliga möjligheter för inlogerande av fångar och bevakning m. m., medgav 1919 års lagtima riksdag på tilläggsstat för samma år ett anslag å 50,000 kronor. För dessa medel hava inköpts två mindre hemmanslotter i trakten, vilka jämväl tillfört kolonien åtskillig åkerjord. Ett äldre boningshus, som var beläget å den ena av de nyförvärvade fastigheterna har ombyggt till logement, inrymmande 14 å 15 fångar samt tillika innehållande samlingsrum, kök och vaktrum. I en närbelägen byggnad, tillhörande skogssällskapet, inrymmas bostäder för den till kolonien förlagda uppsyningsmannen med familj och för bevakningspersonalen samt vidare kontors- och förrådsrum jämte en mindre kammare för direktören vid Härlanda att användas vid hans besök på platsen. I planen för anläggningen har ingått att, när arbetet med nyodlingar å de inköpta fastigheterna fortskridit så långt, att nya hemmansbruk skulle å särskilda delar av dem kunna bildas, dylika områden eventuellt skulle frånsäljas, därvid av fångvården nedlagda kostnader skulle komma att återvinnas.

Fångvårdsstyrelsen har, såsom nämnts, hemställt om en ökning av antalet bostadslägenheter med en logementsbyggnad och en byggnad innehållande bostad för uppsyningsmannen m. m. Kostnaderna, som skulle förskotteras av förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, hade enligt upprättade förslag beräknats tillhopa till 72,000 kronor. Till stöd för sin framställning har styrelsen åberopat i huvudsak följande:

*Fångvårds-
styrelsen.*

De till kolonien överflyttade fångarna hade hittills givit prov på verklig tillförlitlighet, varför ock åt dem kunnat lämnas en stor frihet, som icke missbrukats. För fullföljande av odlingen av koloniens öppna jord, vilken delvis förut legat under kultur men i stor omfattning bestode av öde mossar, ävensom för deltagande på avsett vis i den pågående skogsplanteringen och i väganläggningarna m. m. måste emellertid fångpersonalens antal ökas. Till en början torde en fördubbling böra ske. Det vore därför nödvändigt att åstadkomma ett logementshus samt bostäder för den ytterligare bevakning, som erfordrades. Det nya logementshuset borde uppföras till den storlek, att där jämväl kunde inrymmas ett större gemensamt kök för samtliga kolonisterna ävensom samlingsrum. Härvid bleve motsvarande utrymmen i det äldre logementet tillgängliga för fångförvar eller andra koloniens ändamål. Vad anginge bostäder för bevakningen, vore uppsyningsmannens nuvarande lägenhet mindre än

önskligt, men kunde däremot lämpa sig för en yngre konstapelsfamilj. Uppsyningsmannen borde därför erhålla en ny lägenhet, som borde innehålla tre rum och kök. Vidare borde i samma hus, där nämnda lägenhet inrymdes, beredas plats för ett expeditjonsrum samt en kammare för direktören å Härlanda. Den planerade förläggningen av förevarande byggnader vore sådan, att desamma i framtiden, om fångvården efter fullgjort arbete å platsen skulle finna en avyttring böra ske, kunde tjäna till gårdshus för olika hemmansdelar. Kostnaderna beräknades för den nya logementsbyggnaden till omkring 40,000 kronor och för uppsyningsmannabyggnaden till omkring 32,000 kronor. Då med hänsyn till husens eventuellt blivande egenkap av gårdshus kunde anses, att deras uppgift vore att endast provisoriskt tjäna till fångförvar, borde desamma icke bekostas av fångvårdsmedel utan av sådana medel, som inflöte från eller genom fastigheterna.

*Fångvårds-
sakkunniga.*

De av chefen för justitiedepartementet den 23 september 1920 tillkallade fångvårdssakkunniga, som avgivit i ärendet infordrat utlåtande, hava tillstyrkt, att för möjliggörande av kolonisationsarbetets utvidgning medel ställdes till fångvårdsstyrelsens förfogande för uppförande av de föreslagna byggnaderna; och hava de sakkunniga härutinnan anfört:

Vid besök vid Singeshult hade de sakkunniga väl kommit till den uppfattningen, att de självständiga jordbruksfastigheter vid Singeshult, som det vore meningen att därstädes med anlåtande av fångarbetskraft uppodla och bebygga, alltid komme att, särskilt vad jordens beskaffenhet anginge, lämna åtskilligt övrigt att önska. Hade man att utgå ifrån, att de blivande innehavarna av dessa fastigheter ej skulle ha annan utväg till sin försörjning att lita till än jordbruket, skulle därför ett berättigat tvivel kunna uppstå om lämpligheten av dessa odlingsarbetens fortsättande. Nu vore emellertid, som bekant, förhållandet det, att de fastigheter, varom här vore fråga, omgäves av synnerligen vidsträckta områden, som antingen redan blivit eller ock inom de närmaste åren väntades bliva, främst genom skogs-sällskapet i Göteborgs men även genom fångvårdens försorg planterade med skog, och att det givetvis måste framstå som ett starkt önskemål, att för denna vidsträckta nyplanterade skogs framtida skötsel komme att finnas tillräcklig arbetskraft tillgänglig på platsen. Detta önskemål vunnes i avsevärd mån, om tanken på den nu började kolonisationen av denna trakt fullföljdes. På detta sätt skulle också traktens inbyggare sättas i tillfälle att genom arbete å skogen erhålla ett välbehövt tillskott i sin arbetsförtjänst. Skogsvården och jordbruket skulle således komma att på denna trakt komplettera och ömsesidigt stödja varandra. Vidare kunde det för bedömande av den nu ifrågavarande arbetsformens betydelse i fångvårdsavseende icke vara annat än av den största vikt, att det påbörjade försöket, vilket under den korta tid det pågått tycktes hava lämnat goda resultat, utsträcktes att äga rum i något större omfattning.

De sakkunniga hava framhållit önskvärdheten därav, att vid byggnadernas uppförande användes fångarbetskraft i den utsträckning, som läte förena sig med det dittills tillämpade stränga urvalet av de fångar, som förlades till Singeshult, samt att på detta sätt de beräknade kostnaderna för byggnadernas uppförande nedbringades.

Verksamheten vid ifrågavarande fångkoloni har syns väl befordra det med densamma avsedda syftmålet samt ingivit goda löften för framtiden. Det hittills vunna resultatet talar sålunda för, att koloniens utveckling fullföljes på sätt som från början planerats. En ökning av fångantalet, vilket hållit sig vid omkring 15 fångar, synes även med hänsyn till koloniens drift i övrigt vara önskvärd. Några svårigheter att vid kolonien bereda ett avsevärt större antal kolonister arbete förefinnas icke. Emot de åtgärder, som av fångvårdsstyrelsen föreslagits för möjliggörande av en utvidgning av verksamheten, torde intet vara att erinra.

Beträffande de av styrelsen beräknade kostnaderna har jag av styrelsens biträdande arkitekt inhämtat, att beräkningen vore uppgjord med utgångspunkt från att fångarbetskraft icke skulle tagas i anspråk för arbetet. Arkitekten har i sådant avseende åberopat, att antalet fångar vid kolonien vore obetydligt och att deras arbetskraft behövdes för sysslorna i ladugård och jordbruk. Även om det av skäl som sålunda anförts kan antagas, att någon mera betydande hjälp icke torde kunna påräknas vid byggnadsarbetet, bör emellertid iakttagas, att fångarna i den utsträckning, som låter sig förena med andra nödvändiga sysslor, tagas i anspråk för arbetet för nedbringande i största möjliga mån av kostnaderna. På grund av ovissheten rörande det bistånd, som kan emotes från fångarnas sida, synes dock anslagssumman böra bestämmas till det av fångvårdsstyrelsen föreslagna belopp.

Vad angår frågan om sättet för kostnadernas bestridande har, såsom nämnts, fångvårdsstyrelsen föreslagit, att desamma skulle förskottas från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll för att sedermera ersättas. Med hänsyn särskilt till det framtida ändamålet med de nya byggnaderna synes mig en dylik anordning väl motiverad. I ovan nämnda ärende angående lönerreglering m. m. för fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten har emellertid av Kungl. Maj:t föreslagits en förändrad uppställning av de nuvarande staterna för ifrågavarande verk. I enlighet därmed skulle det nuvarande förslagsanslaget till fångars vård och underhåll komma att från och med år 1922 med visst mindre undantag uppdelas dels på ett förslagsanslag för avlöningar till icke ordinarie befattningshavare m. m. å fångvårdsstaten och dels på ett förslagsanslag för »övriga kostnader för fångvård» att uppföras under en särskild omkostnadsstat. Förskott av förevarande slag synas böra för framtiden utgå av sistnämnda anslag. De förskott, som för ifrågavarande ändamål skola bestridas, böra i överensstämmelse härmed utgå, under år 1921 från förslagsanslaget till fångars vård och underhåll samt för tiden efter nämnda år — under förutsättning

att förslaget om löneregleringen för fångvården vinner riksdagens bifall — från förslagsanslaget till »övriga kostnader för fångvård».

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva dels att till uppförande i huvudsaklig överensstämmelse med av fångvårdsstyrelsen framlagt förslag av en logementsbyggnad och en byggnad inrymmande bostad för uppsyningsman m. m. vid fångkolonien vid Singeshult ett belopp av högst 72,000 kronor må efter Kungl. Maj:ts prövning av fångvårdsstyrelsen av tillgängliga medel tillsvdare förskotteras för att sedermera återbetalas av den från jordbruket vid kolonien inflytande avkastning eller köpeskillingar för områden, vilka må komma att från de till kolonien hörande fastigheter för försäljning avskiljas, dels ock att till dess återbetalning skett medlen i styrelsens huvudbok redovisas å konto: »Förskott för fångvårdens övertagande av Singeshult».

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan fann Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten gott lämna bifall.

Ur protokollet:
N. Cervin.